

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus – lausuntoyhteenvedo

Hallitusohjelmakirjausten valmistelun seurantaryhmä 19.6.2024
Kari Korhonen

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistaminen - lausuntoyhteenveto

- Ammatillisen koulutuksen uuteen rahoitusjärjestelmään liittyen lausunnonantajia oli 175 (18.6 tilanne lausuntopalvelu). Rahoituksesta lausuneista kolmannes oli koulutuksen järjestäjiä, mikä tarkoittaa, että noin 43 prosenttia koulutuksen järjestäjistä antoi lausunnon
- Muita lausunnonantajia olivat Valtiovarainministeriö ja eräät muut valtion viranomaiset, kunnat, työmarkkinajärjestöt sekä muut järjestöt kuten AMKE, Kuntaliitto, Sivistysala ry, lisäksi muutamat yritykset
- Rahoitusjärjestelmän muuttamista valtaosin opiskelijavuosiin perustuvasta rahoituksesta enemmän suorituksia (tutkinnot, tutkinnon osien osaamispisteet) sekä työllistymistä ja jatko-opiskelua painottavaksi pidettiin hyvänä. Tätä kannatetaan hyvin laajasti, niin koulutuksen järjestäjät ja myös esim. useat ammattijärjestöt
- Eräät yksittäiset koulutuksen järjestäjät vastustivat tätä, samoin OAJ, erityisesti oppivelvollisten osalta
- Kuntaliitto ei varsinaisesti vastusta, mutta toteaa, että on perusteetonta, jos rahoitusta kohdennetaan niille koulutuksen järjestäjille, joille tosiasiallisesti aiheutuu todennäköisimmin vähiten kustannuksia koulutuksen järjestämisestä
- Kokonaisuudessaan vastustus oli kuitenkin vähäisempää kuin kannatus

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistaminen - lausuntoyhteenveto

- Harkinnanvaraiseen rahoitukseen tuli kahden suuntaisia kommentteja. Sitä pidettiin tärkeänä esim. muutostilanteiden hallinnassa. Toisaalta korostettiin, ettei se saa vähentää kohtuuttomasti laskennallisen rahoituksen osuutta
- Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan luonnoksessa esitetyt muutokset eivät uudistaisi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää riittävästi, luonnoksessa esitetty rahoitusjärjestelmä olisi edelleen hyvin monimutkainen. Lisäksi esityksessä ei huomioida riittävästi ensimmäistä ammatillista tutkintoa suorittavia nuoria. Valtiovarainministeriö esittää, että ammatillisen koulutuksen rahoituksessa eriytetään nuorten ja aikuisten budjettirahoitus. Aikuisten koulutuksen osalta rahoituksen painopisteen tulisi olla suoritetuissa opinnoissa ja opintojen jälkeisessä työllistymisessä, ei opiskelijavuosissa
- Niissä lausunnoissa joissa otettiin kantaa toteumiin perustuviin opiskelijavuosisuoritteisiin, mm. AMKE, OSKU, sitä kannatettiin. Opiskelijavuosisirajausta muiden kuin oppivelvollisten (maksuttomuuden piirissä olevissa) kannatettiin, mm. Kuntaliitto. Osa koulutuksen järjestäjistä halusi tarkennusta 4 vuoden ajaksi kiinnitettyyn enimmäisopiskelijamäärään. Arene ry ehdottaa pohdittavaksi opiskelijavuosien enimmäismäärän tapaan myös tutkintojen ja tutkinnon osien enimmäismäärän säätämisestä järjestämisluvassa ja siten rahoitusmallissa
- Eniten kritiikkiä uudistuksessa sai asetusluonnoksessa ollut alojen ja tutkintojen sijoittaminen kustannusryhmiin sekä kustannusryhmien kertoimissa tapahtuneet muutokset. Valtaosa tästä kritiikistä koski maa- ja metsätalouden koulutusta, jonka alan tutkintojen kustannusryhmäkertoimia pidettiin liian alhaisina

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistaminen - lausuntoyhteenveto

- Myös eräiden muiden alojen ja yksittäisten tutkintojen kertoimia pidettiin liian alhaisina, esimerkiksi liiketalouden, sosiaali- ja terveysalan sekä merenkulun. Lisäksi yleisemminkin ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kertoimien sijoittumista kustannusryhmään yksi kritisoitiin
- Esille tuotiin myös huoltovarmuuden kannalta tärkeiden alojen rahoitus, jollaisena mm. maatalousalan koulutusta pidettiin
- Kommenttina kertoimista tulleisiin lausuntoihin: Tutkintojen sijoittaminen kustannusryhmiin ja kustannusryhmien kertoimet ei varsinaisesti liity rahoitusuudistukseen, eikä tähän edelleenkään liity mitään poliittista tai muuta harkintaa. Vaan kyse kustannusryhmien ja kertoimien ajantasaistamisesta, mikä on perusteltua tehdä rahoitusjärjestelmän uudistamisesta riippumatta. Nykyiset kertoimet ovat 2018 ja 2019 kustannuksiin perustuvia, luonnoksessa 2022 kustannuksiin. Lisäksi kertoimien muutoksiin vaikuttaa se, että nykyisen 90 % sijasta kustannuksia tasattaisiin vain 50 % opiskelijavuosiosuudessa, kasvattaa hajontaa, mutta on tekninen muutos
- Rahoitusmallin yksinkertaistaminen painotus- ja korotustekijöiden kertoimia karsimalla saa yleisellä tasolla jakamattoman kannatuksen. Sitä kannattavat kaikki siitä lausuneet useat koulutuksen järjestäjät sekä useat eri järjestöt kuten Sivistysala ry, OAJ, Akava

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistaminen - lausuntoyhteenveto

- Osana yksinkertaistamista ja rahoituksen selkeyttämistä, ehdotettu muun ammatillisen koulutuksen (täydentävä, syventävä) poistaminen saa vastustusta ennen kaikkea kiinteistö- ja rakennusosalta, ja myös eräiltä järjestäjiltä.
- Kuntaliitto ja ARENE ry kannattavat muun ammatillisen koulutuksen poistamista valtionosuusrahoituksesta, esitys perusteltu kilpailuneutraliteettinäkökulmasta
- Jos muu ammatillinen koulutus poistetaan, niin siihen ehdotetaan siirtymäaika, jona aikana selvitetään onko osa muuhun ammatilliseen koulutukseen kuuluvasta koulutuksesta siirrettävissä osaksi tutkintokoulutusta
- Opiskelijamaksun poistamista kannatetaan ja vastustetaan. Kannattavat mm. useat ammattiliitot ja vastustavat mm. kiinteistöala, EK, Kauppakamari
- Opiskelijamaksun poisto liittyy tutkintotyyppikertoimeen ja sillä tehtävään ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoituksen alentamisen poistoon. Kaikki lausunnon tästä antaneet eivät ole tätä yhteyttä tuoneet ilmi. Osa on, ja niissä opiskelijamaksun poistoa sekä tähän liittyen ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen leikkauksen poistamista kannatetaan (mm. Sivistysala ry)
- Eräät koulutuksen järjestäjät pitävät ennestään työllisinä olleiden jättämistä pois rahoituksen työllistymiskriteeristä ongelmallisena. Ja hyvin laajasti kannetaan huolta aikuiskoulutuksen asemasta, ja siitä kuinka koulutuksella voidaan vastata työelämän muutostarpeisiin (mm. Palta ry, Super ry, AKAVA)

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistaminen - lausuntoyhteenveto

- Valtaosa niistä, jotka ovat ottaneet kantaa koko tutkinnoista saatavaan rahoitukseen, haluaisivat säilyttää rahoituksen myös niiden osalta, joilla on aiempi perusasteen jälkeinen tutkinto, mm. HUS.
- Erityisesti kannetaan huolta niistä tutkinnoista, joissa koko tutkinnon suorittaminen on edellytys uuden ammatin saamisessa, tyypillinen tällainen on lähihoitajan koulutus. Osa koulutuksen järjestäjistä sekä mm. Sivistysala ry ehdotta ylioppilastutkunnan rinnastamista jatkossakin ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oleviin koko tutkinnoista saatavassa rahoituksessa. Ehdotus, että vain ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevista saa myös yksittäistä kannatusta (Arene ry)
- Osa koulutuksen järjestäjistä ja mm. OAJ ja Sivistysala ry vastustavat tai suhtautuvat varauksella erityisen tuen kertoimen poistamiseen. Sivistysala ry:n mukaan erityisen tuen tarve voitaisiin ottaa huomioon suunnitellussa lähtötaso kriteerissä
- Kuntaliitto ja useat koulutuksen järjestäjät, ennen kaikkea suuret kunnalliset toimijat, vaativat yhteiskuntavastuun huomioon ottamista rahoituksen kriteerinä. Käytännössä tämä olisi mahdollista lähtötasokriteerin käyttöön otolla, jossa pohjana olisi opiskelijoiden peruskoulun päästötodistuksen arvosanatiedot. Osassa lausuntoja kiinnitetään huomiota, että myös niiden osalta lähtötasoa pitäisi voida huomioida, joilla päästötodistusta ei ole

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistaminen - lausuntoyhteenveto

- Useat kansanopistot vastustavat sisäoppilaitosmuotoisen majoituskertoimen poistoa. Kansanopistojen mukaan sisäoppilaitosmuotoinen asuminen ei ole vain majoituspalvelua, vaan kysymys on laajemmasta pedagogisesta lähestymistavasta ja investoimisesta oppimisympäristöön
- Palautteet osana rahoitusta jakavat mielipiteitä. Osa haluaisi säilyttää vähintään nykyisen 3 % tason tai jopa nostaa osa haluaisi poistaa ne rahoituksesta, vaikka pitääkin niitä laadun kehittämisen kannalta tarpeellisena, esitetään myös, että voisivat olla osana kokeilulain indikaattoreita
- Ennen kaikkea työelämäpalautteen keräämistä pidetään työllistävänä
- Palautteiden säilyttämistä nykyisellään tai jopa painoarvon nostamista, kannattaa mm. OSKU ry, Sivistysala ry, Tehy ry sekä yksittäinen koulutuksen järjestäjä. Suurempi osa järjestäjistä ehdottaa poistamista rahoitusperusteista, varsinkin työelämäpalautteen poistamista
- Vankilakoulutuksen rahoituksen turvaamista yhdenvertaisuudesta huolehtimista pidetään tärkeänä
- Oppivelvollisuuskertoimen poistaminen halutaan korvattavan muulla tavalla
- Rahoitusmuutosten rajaamista siirtymäajan puitteissa kannatetaan ja pidetään tarpeellisena